



T.C. TİCARET BAKANLIĞI

KİMYA SEKTÖRÜ



Sektör Raporları

İhracat Genel Müdürlüğü
Kimya Ürünleri ve Özel İhracat Daire Başkanlığı

KİMYA SEKTÖRÜ

HS No: (2705-2715, 28-39, 4001-4010, 4014-4017)

Kimya sektörü ürünleri oldukça geniş bir ürün yelpazesine sahiptir. Sektör; mineral yakıtlar/yağlar (27 GTİP'li), inorganik kimyasallar (28 GTİP'li), organik Kimyasallar (29 GTİP'li), eczacılık (30 GTİP'li), gübre (31 GTİP'li), boya, macun, vernik (32 GTİP'li), parfümeri ve kozmetik (33 GTİP'li), sabun (34 GTİP'li), albüminoid madde (35 GTİP'li), barut,patlayıcı madde (36 GTİP'li), fotoğrafçılık, sinemacılık eşyası (37 GTİP'li), muhtelif kimyasallar (38 GTİP'li), plastik ve plastikten mamul eşya (39 GTİP'li) ve kauçuk ve kauçuktan eşya (40 GTİP'li) ürünlerini kapsamaktadır.

Kimya sanayi, pek çok sektöre ara mal ve hammadde temin eden bir sanayi dalı olarak, gerek üretim gerekse de dış ticarete önemli bir role sahiptir. Kimya sektöründen ham madde kullanılmaksızın üretilen çok az sayıda ürün bulunmaktadır. Bu kapsamda; tarım ilaçları, sentetik gübreler, veteriner ilaçları, sentetik elyaflar, sabun, deterjan, temizleyiciler, plastik ham maddeleri, beşeri ilaç sanayi, kozmetik sanayi, boya, yardımcı maddeler, deri, tekstil, inşaat (boru, levha, kapı, pencere vb.) yapıştırıcı, derz, dolgu maddeleri, izolasyon malzemeleri, fotoğraf malzemeleri, barut ve patlayıcılar gibi birçok sanayi alanına nihai ve ara ürün sağlamaktadır.

Kimya ürünleri içerisinde ticarete en çok konu olan petro-kimya ürünlerinin ana maddesi, ham petrolden üretilen ürünlerden biri olan "nafta"dır. Süreç, ham petrolden naftanın ve LPG'nin, bunlardan da etilen, propilen, benzen, paraksilen vb ürünlerin üretilmesi ve bu maddelerden de alçak yoğunluklu polietilen (AYPE), yüksek yoğunluklu polietilen (YYPE), polipropilen gibi plastik, kauçuk vb sektörlerin hammaddesinin üretilmesi şeklinde gerçekleşmektedir.

DÜNYADA KİMYA SEKTÖRÜ

Dünyada kimya sanayinin yaklaşık % 38'ini ana kimyasallar, %27'sini özel kimyasallar, %25'ini farmasötikler ve %10'unu tüketici kimyasalları oluşturmaktadır. (Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kimya Sektörü Raporu 2013/1). Ayrıca, Dünya kimya sektöründe nanoteknoloji, biyokimya, katalizatör, genetik, organik kimya ve polimer kimyası alanlarında yapılan son çalışmalar pozitif etkisini göstermeye başlamıştır.

Avrupa, kimyasal ürünler için geniş bir pazar olmaya devam ederken, Çin başta olmak üzere Asya ülkeleri oldukça güçlü bir büyüme kaydetmektedir. (CEFIC, 2019) Avrupa'nın en büyük gücü etkili ulaşım altyapısının ve hizmetlerinin bulunması ve katma değeri yüksek ve ileri teknoloji kimyasal ürün üretiminde çok önde olmasıdır. Bununla birlikte, yüksek vasıflı işgücüne sahip olan Avrupa kimya endüstrisi, kimyasalların üretiminde ve kullanımında yüksek çevre ve güvenlik standartlarına sahiptir. Ayrıca, Avrupa güçlü tarihsel kökenleri olan güçlü kimya şirketlerinden oluşan bir yapıya sahiptir. Öte yandan, kimyasal ürün satışlarında ve kimyasal ürün ihracatında son 10 yılda çok büyük bir atak gerçekleştiren Çin ve diğer Asya ülkeleri, bazı noktalarda Avrupa'nın önüne geçmiş durumdadır.

DÜNYA TİCARETİ

Dünyadaki kimyasal madde dış ticaretinin coğrafi dağılımına bakıldığı zaman her ne kadar son senelerde Asya'nın payının artmasıyla payı azalsa da, AB'nin halen en büyük dış ticaret hacmine sahip olduğu görülmektedir. Avrupa Kimya Endüstrisi Konseyi (CEFIC) 2020 yılı verilerine göre, 2018 yılında Çin dünya kimya ürünleri satışının %35'ini gerçekleştirirken, AB ülkeleri %16'sını, NAFTA üyesi ülkeler %16'sını, Latin Amerika ülkeleri %3,5'ini gerçekleştirmektedir.

Diğer taraftan, Trademap (2020) verilerine göre, 2019 yılında dünya kimya ihracatının ilk 3 sırasında ABD (%9,9), Almanya (%6,7) ve Çin (%6,0) yer almaktadır.

2019 yılı itibarıyla kimya sektörü ihracatının en büyük payını %42,6 ile mineral yakıt ve yağlar oluştururken, bu alt sektörü %14,5 ile ilaç sektörü ve %14,3 ile plastik sektörü izlemektedir.

Tablo 1. Ürün Bazında Dünya Kimya Sektörü İhracatı (Bin ABD \$)

FASIL	ÜRÜN	2018	2019	18/19 Değişim (%)	2019 Pay (%)
27	Mineral Yakıtlar/Yağlar	2.088.466.972	1.869.911.591	-10,5	42,6
28	İnorganik Kimyasal	133.290.842	124.788.958	-6,4	2,8
29	Organik Kimyasallar	447.448.935	418.413.113	-6,5	9,5
30	Eczacılık Ürünleri	601.914.100	635.553.387	5,6	14,5
31	Gübreler	59.076.285	58.388.497	-1,2	1,3
32	Boya,Macun, Vernik	86.107.586	82.013.045	-4,8	1,9
33	Parfümeri, Kozmetik	146.995.301	148.037.905	0,7	3,4
34	Sabunlar	63.665.104	62.180.778	-2,3	1,4
35	Albüminoid Madde	30.299.831	30.736.636	1,4	0,7
36	Barut,Patlayıcı Madde	4.640.085	4.512.421	-2,8	0,1
37	Fotoğrafçılık, Sinemacılık Eşyası	15.585.209	15.313.081	-1,7	0,3
38	Muhtelif Kimyasallar	212.318.844	209.217.490	-1,5	4,8
39	Plastik Ve Plastikten Mamul Eşya	657.646.607	627.033.241	-4,7	14,3
40	Kauçuk Ve Kauçuktan Eşya	106.827.902	100.994.228	-5,5	2,3
Toplam*		4.654.283.603	4.387.094.371	-5,7	100,0

Kaynak: International Trade Center (ITC)-Trademap

*: Dünya toplamına ilişkin istatistikler kesinleşmemiştir.

Tablo 2. Ülkelere Göre Dünya Kimya Sektörü İhracatı (Bin ABD \$)

Sıra	Ülke Adı	2018	2019	18/19 Değişim (%)	2019 Pay (%)
1	ABD	426.145.721	436.832.933	2,5	9,9
2	Almanya	307.807.851	294.603.391	-4,3	6,7
3	Çin	264.725.215	264.245.038	-0,2	6,0
4	Rusya	243.023.895	226.785.926	-6,7	5,1
7	Hollanda	210.627.018	213.020.011	1,1	4,8
6	Belçika	194.775.021	181.129.762	-7,0	4,1
5	Kanada	134.297.761	133.326.268	-0,7	3,0
8	Fransa	132.562.320	129.383.334	-2,4	2,9
9	Güney Kore	138.167.628	125.005.970	-9,5	2,8
10	İsviçre	111.524.922	119.933.232	7,5	2,7
11	BAE	106.504.704	117.089.636	9,9	2,7

13	Birleşik Krallık	123.129.806	114.660.155	-6,9	2,6
12	İrlanda	103.716.975	106.402.632	2,6	2,4
14	Japonya	105.623.389	105.482.033	-0,1	2,4
15	Singapur	115.544.552	104.891.188	-9,2	2,4
41	Türkiye	18.685.803	21.836.369	16,9	0,5
Liste Toplamı		2.736.862.581	2.694.627.878	-1,5	61,2
Genel Toplam		4.656.174.188	4.404.741.229	-5,4	100,0

Kaynak: International Trade Center (ITC)-Trademap
*: Dünya toplamına ilişkin istatistikler kesinleşmemiştir.

TÜRKİYE'DE KİMYA SEKTÖRÜ

Türk kimya endüstrisi, ağırlıklı olarak petrokimya, sabun, deterjan, gübre, ilaç, boya-vernük, sentetik elyaf, soda gibi çeşitli kimyasal hammadde ve tüketim ürünlerinin üretiminin gerçekleştirildiği tesislerden oluşmaktadır. Sektörde faaliyet gösteren firmalar ölçek ve sermaye kaynakları açısından farklılık göstermektedir. Sektörde faaliyet gösteren firmaların önemli bir kısmı küçük ve orta ölçekli işletmelerden oluşmakla birlikte, büyük ölçekli firmalar ile çok uluslu şirketler de faaliyet göstermektedir.

Kimya sektörü ithalata bağımlı bir sektördür. Kullanılan hammaddenin yüzde 70'i ithal edilmekte, %30'u ise yerli üretimle karşılanmaktadır. Plastik üretimin ana girdisi %90 oranında petrokimya sektöründen sağlanmaktadır. Petrokimya sektörü ise büyük ölçekli, sermaye ve teknoloji yoğun bir sektördür. Plastik ve kauçuk sektörü %90'ın üzerinde ithalata bağımlı bir sektördür.

Kimya Sanayi, lojistik önemi açısından çoğunlukla ülkenin kıyı bölgelerinde lokalize olmuştur. Petrol ve petrol ürünleri, deterjan, sabun, ilaç kimyasalları, boya gibi ürünleri üreten kimya firmalarının çoğu Marmara Bölgesinin üç büyük sanayi ili olan İstanbul, Kocaeli ve Sakarya'da, Ege Bölgesinde İzmir'de yerleşim gösterirken, gübre ve petrol ürünleri firmalarının çoğu Akdeniz Bölgesinde toplanmıştır. Ayrıca Akdeniz bölgesinde ana ham maddelerden olan soda, bikromat gibi önemli üretim merkezleri de bulunmaktadır.

Kimya sektöründe yaklaşık 2600 kimyasal madde ve müstahzarları üretilmekte ve bu üretimlerde kullanılan yöntem ve teknolojilerin bir kısmı küresel rekabete ayak uydurabilecek seviyededir. Ancak, plastik sektöründe plastik hammaddede yerli üretimin yetersiz oluşu, deterjan, temizlik ürünleri, sabun, tabii kauçuk gibi sektörlerde hammadde açısından dışa bağımlı olması sektörün gelişimi için önemli bir engeldir.

Türkiye'deki en büyük petrokimya şirketi eskiden bir kamu kuruluşu olan ve 2007 yılında özelleştirilen Petkim'dir. Kimya sanayi üretiminin yaklaşık %25'ini temsil eden petrokimya sektöründe PETKİM Türkiye'nin en büyük petrokimyasal üreticisi konumundadır. 1965 yılında kurulan PETKİM 2008 yılında özelleştirilerek, hisselerinin %51'i SOCAR&Turcas Petrokimya AŞ'ye devredilmiştir. Kurulduğu günden bu yana, Aliağa'daki fabrikası azami kapasiteye yakın olarak faaliyet göstermektedir. Aliağa fabrikasında termoplastik ürünleri (AYPE, PVC, YYPE ve PP), elyaf hammaddeleri (ACN, PTA ve MEG) ve diğer petrokimyasal ürünler (Etilen, Benzen, PA, Gaz Klor, VCM) üretilmektedir. Kurulduğu günden itibaren yapılan tüm modernizasyon, yenileme ve kapasite artışı çalışmalarına karşın, yurtiçi talebin ancak %25'inin karşılanabilmesinin nedeni Türkiye petrokimya pazarının %11'lik büyüme hızı ile dünyanın en hızlı büyüyen pazarlarından biri olmasıdır. Sektördeki büyüme hızı yüksek olmasına rağmen, Türkiye petrokimya sektörü henüz pazar doygunluğuna erişememiştir. Türkiye'de kişi başına plastik tüketimi ortalama 50 kg/yıl iken ABD, Kanada ve batı Avrupa ülkelerinde bu oran 70- 90 kg/yıl arasında değişmektedir. (PETKİM, 2017)

TÜRKİYE'DE DIŞ TİCARET

İHRACAT

Tablo 4. Kimya Sektörü İhracatımız (Bin ABD \$)

FASIL	ÜRÜN	2017	2018	2019	18/19 Değişim (%)	2019 Pay (%)
27	Mineral Yakıtlar/Yağlar	3.963.178	4.017.612	6.885.147	71,4	31,5
28	İnorganik Kimyasal	1.316.750	1.847.525	1.822.636	-1,3	8,3
29	Organik Kimyasallar	657.361	632.111	584.064	-7,6	2,7
30	Eczacılık Ürünleri	875.310	1.172.518	1.303.990	11,2	6,0
31	Gübreler	163.173	251.400	135.697	-46,0	0,6
32	Boya, Macun, Vernik	689.309	792.323	843.942	6,5	3,9
33	Parfümeri, Kozmetik	762.425	782.920	829.406	5,9	3,8
34	Sabunlar	779.818	803.846	829.595	3,2	3,8
35	Albüminoid Madde	196.389	191.862	217.120	13,2	1,0
36	Barut, Patlayıcı Madde	24.543	18.570	21.065	13,4	0,1
37	Fotoğrafçılık, Sinemacılık Eşyası	13.682	11.510	13.414	16,5	0,1
38	Muhtelif Kimyasallar	576.320	685.960	750.443	9,4	3,4
39	Plastik Ve Plastikten Mamul Eşya	5.474.292	6.042.982	6.287.017	4,0	28,8
40	Kauçuk Ve Kauçuktan Eşya	1.332.047	1.434.664	1.312.833	-8,5	6,0
Toplam		16.824.597	18.685.803	21.836.369	16,9	100,0

Kaynak: International Trade Center (ITC)-Trademap

Tablo 6. Ülkelere Göre Kimya Sektörü İhracatımız (Bin ABD \$)

Sıra	Ülke Adı	2017	2018	2019	18/19 Değişim (%)	2019 Pay (%)
1	Iraq	871.923	902.454	1.060.392	17,5	4,9
2	Netherlands	373.791	577.359	1.037.120	79,6	4,7
3	Spain	557.066	855.978	1.011.202	18,1	4,6
4	Italy	602.499	647.172	991.876	53,3	4,5
5	Germany	912.171	987.001	950.238	-3,7	4,4
6	Egypt	758.132	955.648	930.404	-2,6	4,3
7	United States of America	722.209	779.618	694.722	-10,9	3,2
8	Cyprus	379.421	531.191	655.292	23,4	3,0
9	United Kingdom	478.532	609.169	651.954	7,0	3,0
10	Malta	263.644	293.909	575.839	95,9	2,6
11	Iran, Islamic Republic of	514.103	471.857	514.005	8,9	2,4
12	Russian Federation	376.508	437.577	469.424	7,3	2,1
13	Saudi Arabia	297.299	312.257	461.493	47,8	2,1
14	Korea, Republic of	186.299	413.082	449.516	8,8	2,1

15	Romania	391.314	426.277	448.272	5,2	2,1
Liste Toplamı		7.684.911	9.200.549	10.901.749	18,5	49,9
Genel Toplam		16.824.597	18.685.803	21.836.369	16,9	100,0

Kaynak: International Trade Center (ITC)-Trademap

İTHALAT

Tablo 7. Kimya Sektörü İthalatımız (Bin ABD \$)

FASIL	ÜRÜN	2017	2018	2019	18/19 Değişim (%)	2019 Pay (%)
27	Mineral Yakıtlar/Yağlar	12.030.190	15.380.453	10.752.383	-30,1	25,2
28	İnorganik Kimyasal	1.443.288	1.553.759	1.307.262	-15,9	3,1
29	Organik Kimyasallar	5.387.761	5.973.219	5.437.634	-9,0	12,8
30	Eczacılık Ürünleri	4.449.096	4.363.425	4.764.297	9,2	11,2
31	Gübreler	1.364.695	1.214.947	435.463	-64,2	1,0
32	Boya,Macun, Vernik	2.009.130	2.015.691	1.941.889	-3,7	4,6
33	Parfümeri, Kozmetik	1.200.318	1.141.906	1.024.344	-10,3	2,4
34	Sabunlar	881.178	901.224	848.931	-5,8	2,0
35	Albüminoid Madde	464.323	455.121	442.787	-2,7	1,0
36	Barut,Patlayıcı Madde	51.213	57.552	45.947	-20,2	0,1
37	Fotoğrafçılık, Sinemacılık Eşyası	136.164	128.083	131.724	2,8	0,3
38	Muhtelif Kimyasallar	2.212.861	2.281.790	2.093.670	-8,2	4,9
39	Plastik Ve Plastikten Mamul Eşya	13.264.846	12.937.362	11.645.432	-10,0	27,3
40	Kauçuk Ve Kauçuktan Eşya	1.954.028	1.897.408	1.743.758	-8,1	4,1
Toplam		46.849.091	50.301.940	42.615.521	-15,3	100,0

Kaynak: International Trade Center (ITC)-Trademap

Tablo 8. Ülkelere Göre Kimya Sektörü İthalatımız (Bin ABD \$)

Sıra	Ülke Adı	2017	2018	2019	18/19 Değişim (%)	2019 Pay (%)
1	Almanya	4.514.024	4.494.415	4.198.072	-6,6	9,9
2	Rusya	4.241.214	6.116.927	4.190.680	-31,5	9,8
3	Hindistan	2.958.886	3.922.450	3.049.543	-22,3	7,2
4	Çin	2.810.446	3.018.939	2.768.054	-8,3	6,5
5	ABD	2.415.634	2.730.541	2.686.271	-1,6	6,3
6	Güney Kore	2.068.427	2.377.180	2.219.327	-6,6	5,2
7	İtalya	2.512.236	2.482.289	2.041.443	-17,8	4,8
8	Suudi Arabistan	2.030.553	2.186.486	1.841.669	-15,8	4,3
9	Fransa	1.958.503	1.863.320	1.780.253	-4,5	4,2
10	Belçika	1.756.065	1.627.504	1.482.294	-8,9	3,5

11	İsrail	1.012.511	1.215.754	1.301.815	7,1	3,1
12	İspanya	1.510.356	1.414.318	1.192.154	-15,7	2,8
13	Hollanda	1.326.871	1.147.848	1.024.375	-10,8	2,4
14	Birleşik Krallık	1.210.803	1.090.167	929.497	-14,7	2,2
15	Bulgaristan	1.017.325	625.015	787.801	26,0	1,8
Liste Toplamı		33.343.854	36.313.153	31.493.248	-13,3	73,9
Genel Toplam		46.849.091	50.301.940	42.615.521	-15,3	100,0

Kaynak: International Trade Center (ITC)-Trademap

KAYNAKLAR

- International Trade Center (ITC), Trade-Map (<http://www.trademap.org/>)
- Avrupa Kimya Endüstrisi Konseyi (CEFIC) verileri (<http://www.cefic.org/>)
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kimya Sektörü Raporları (<http://www.sanayi.gov.tr>)